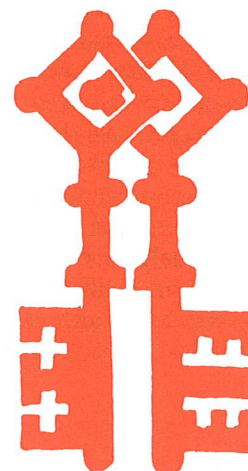
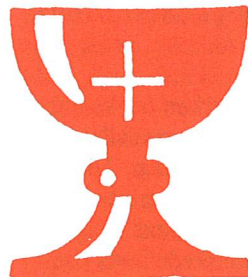
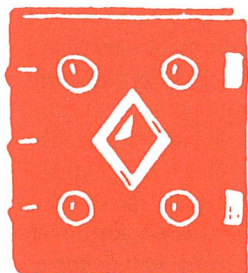

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

3 / august 1998

ISSN 0903-6113

En ond og utro slægt kræver tegn, men den
skal ikke få andet tegn end Jonas tegn.

Matth.16,4.

Motiv fra Hvidbjerg Kirke, Thyholm.

Afslør dem!

af pastor Olav Fog, Blaaahøj

Ef. 5,8-20:

*F*or engang var I mørke, men nu er I lys i Herren; lev som lysets børn, for lysets frugt er lutter godhed, retfærdighed og sandhed; lad kun det gælde, som behager Herren, og tag ikke del i mørkets frugtesløse gerninger, men afslør dem. For man skammer sig ved blot at nævne, hvad de gør i det skjulte, men alting kommer for dagen, når det afsløres af lyset. For alt, hvad der kommer for dagen, er lys. Derfor hedder det: "Vågn op, du som sover, stå op fra de døde, og Kristus vil lyse for dig". Se derfor til, hvordan I lever, ikke som uwise, men som vise. Brug det gunstige øjeblik, for dagene er onde. Vær derfor ikke tåbelige, men forstå, hvad der er Herrens vilje. Drik jer ikke berusede i vin, det fører til udskejelser, men lad jer fylde af Ånden, tal til hinanden med salmer, hymner og åndelige sange, syng og spil af hjertet for Herren, og sig altid Gud Fader tak for alt i vor Herres Jesu navn.

Her i disse ord møder vi igen som så mange gange i NT talen om skellet, om denne verdens børn og Guds børn. Fra min studietid ved Aarhus Universitet husker jeg den let ironiske tone, hvormed man talte om "denne verdens børn". Det var bestemt ikke "in" at hævde noget skel. Det skyldtes selvfølgelig, at vi fra kirkehistorien kendte til uhyrlige misbrug af det: den bedrevidende, selvretfærdige og selvhævdende fromhedstype, der havde så let ved at udpege denne verdens børn og med slet skjult foragt så ned på dem eller med strenghed fordømte dem. Sådan fristes Guds børn let, når de har magten. Det er faktisk meget svært at være et Guds barn, når man er i salveten, har fremgang, rigdom eller magt. Man korrumpes alt for let. Det bør også

nutidige magthavere i kirken tænke over!

Men uanset misbruget er skellet ikke desto mindre en kendsgerning. Allerede dåben angiver dette skel, den dåb, hvor "han friede os ud af mørkets magt og flyttede os over i sin elskede Sønns rige". Bibelen anfører det gang på gang: "Den, der ikke bliver født på ny, kan ikke se Guds rige", "før var I mørke, men nu er I lys i Herren", "tilpas jer ikke denne verden, men lad jer forvandle". Jo, der er sandelig bibelsk belæg nok for dette skel! Derfor skal vi virkelig også prædike det. Vi vinder ikke én eneste sjæl ved at fortie det. Det tror modernismen ganske vist i sin naivitet, men intet taler for det. Tværtimod, kun ved frimodigt og klart at forkynde, at "den, der ikke er med mig, er imod mig", er der mulighed for, at men-

nesker vågner op og ser deres egen fortabelses virkelighed. Det skal siges klart og tydeligt: "Vågn op, du som sover, stå op fra de døde, og Kristus vil lyse for dig". Al historisk erfaring bekræfter dette.

Fortielsen af skellet

Fortielsen af skellet har to rødder i historien. Den ene hænger sammen med kirkenes tætte tilknytning til stat og folk, sådan som kirken faktisk har været det siden kejser Konstantins tid. Når et helt folk bliver kristnet og får en kristen øvrighed, bliver det svært at hævde skellet. For når vi alle er kristne, hvem er så denne verdens børn? Begge dele må da være der. Da det som bekendt er vanskeligt at granske hjerner og nyrer, må man hævde skellet ved at opfinde nogle ydre kendetegn, som kan vise, hvem der hører til hvorhenne. Så får vi alle de forskellige adfærdsmønstre, f.eks. dans, kortspil, teater, alkohol, tobak osv. osv. Det bliver dem, som kommer til at spille den afgørende rolle. Her er det, at den hykleriske farisæisme så let sniger sig ind og fører til, at den brede befolkning bliver forarget og tager afstand fra skellet, kraftigt anført af den åndsradikale presse. Også i kirkelige kredse bliver man forarget og afviser skellet som relevant for kristendommen, idet man frygter, at det vil støde befolkningen væk fra kirken. Derfor må det forties. Taktikken bliver i stedet, at kristendommen skal listes ind i folk, uden at de ved af det.

Den anden rod til fortielsen af skellet hænger sammen med oplysningen, emancipationen fra Gud og sækulariseringen. Den er i virkeligheden polariseringen til den kristne tilværelsesforståelse. Nu er vi kommet om på den anden side af skellet.

Som vi før var på den kristne side, er vi nu kommet på den ikke-kristne. Nu er det den side, der bliver dominerende. Den er den rigtige side, og de andre - de fromme - er på den forkerte. Jo, man hævder stadig skellet - nu blot med modsat fortegn. Opgaven er i virkeligheden at ud-slette den anden side, den fromme, så der rent faktisk kun er een side, den rigtige, den sækulariserede. Holismen holder sit indtog. Alt skal være en helhed:

- verden - man taler om verdenssamfundet,
- folkene - man taler om forenede nationer og unioner,
- religionerne - man taler om New Age, hvor alt er eet fedt.

Een verden, eet folk, een tro. Det er i virkeligheden Rousseaus totalitære tanker om fællesviljen, almenviljen, der her slår igennem. En sækulariseret verden, et sækulariseret folk, en sækulariseret religion. Det er målet, som skal opnås ved demokrati, lighed og tolerance. Fjenden er ham, der er vejen, sandheden og livet, for der må ikke være anden sandhed end den, at der ingen sandhed er. Enhver, der hævder sandheden, hører hjemme på den anden side af skellet og bør udryddes, for han er med til at hindre den store apoteose, hvor verdensånden er alt i alle.

Kirken må hævde det apostoliske skel

Kirken er her i et dilemma. Den har jo Kristus-budskabet, som skal forkyndes i verden. Men dette Kristus-budskab er jo ikke helt stuerent i humanismens tidsalder. Det taler om en sandhed, endda en historisk sandhed, og er der noget, man er enig om, så er det, at sandheden - hvis der overhovedet gives en sådan - ikke kan være historisk.

Nu var kirken, som vi så, ikke særlig interesseret i noget skel - måske netop fordi det har været misbrugt - og derfor hellere vil prøve at liste kristendommen ind i folk, uden at de ved af det. Altså må man acceptere den sækulariserede side af skellet. Det er den, som er den rigtige, og alt i kristendommen, som ikke stemmer overens med den, må ændres - enten gennem fortolkningskunst, som får kristendommen til at sige det modsatte af sit eget budskab, - eller ved simpelthen at fornægte den bibelske lære, evt. ved at hævde, at den ikke er oprindelig, er tilføjet, kun et stykke menighedsteologi, eller er tidsbetinget.

Derfor taler man så meget i dag om fortolkning. Alt er fortolkning, selv Bibelen er fortolkning, og - "min fortolkning kan vel være lige så god som din!" Her må vi lige indskyde, at Bibelen er skrevet ud af kirkens apostolske tro, som er ganske ligetil og enkel og derfor ikke behøver at tolkes. Bibelen er derfor klar og fuldt forståelig og trænger ikke til fortolkning. Det er kun, når man vil have den til at sige noget andet end det, den rent faktisk siger, at der er brug for at tolke. Fortolkningskunsten går simpelthen ud på at få Bibelen til at sige noget andet end det, den siger, og derfor blomstrer fortolkningskunsten særligt op, når man er utilfreds med Bibelen, som den er, når man ikke længere vil hævde skellet, fordi man på forhånd har valgt side, nemlig "denne verden"s side.

Netop derfor er det nødvendigt at hævde skellet - tale "Roma" midt imod, både i kirken og i verden. Det er vi sat til som kristne, vi, der gerne vil være apostolske i troen. Højkirkeligheden er ikke kun et spørgsmål om liturgi, præsteflip,

kvindepræstemodstand og sakramental tilbedelse. Det er det slet ikke. Det er først og fremmest et spørgsmål om at være tro mod kirkens apostolske tro - den hele, hellige, katolske og apostolske tro. Der begynder det hele. Som en konsekvens heraf holder vi selvfølgelig messe efter apostolsk skik, højagter det apostolske embede, som Kristus indstiftede for mænd til at repræsentere ham som mand over for Kristi brud, menigheden, og derfor fastholder vi Kristi reale nærvær i messen, så vi tilbeder ham dér. Derfor fastholder vi hele den apostolske tro - også når det drejer sig om andre af troens områder, også skellet. Vi vil sammen med andre i vor kirke forkynde dette skel.

Midt i en kulturkamp

Men ikke bare det. Vi vil ud fra Guds verden være aktivt kæmpende mod hele "denne verden" i dens falskhed og forløjethed. Vi vil ikke kæmpe mod kød og blod, "men mod myndigheder og magter, mod verdensherskerne i dette mørke, mod ondskabens åndemagter i himmelrummet". Vi skal, som apostelen siger det i Efeserbrevet, afsløre dem i deres forløjethed, afsløre hele deres verden som ond. "Afslør dem!" Skellet markerer i virkeligheden to kulturer. Der er tale om en kulturkamp. Vi vil en alternativ kultur, hvor der gøres alvor af, at der er en sandhed, at der er en Gud, som vi skal stå til ansvar over for. Vi vil gerne give Guds skabte verden tilbage til ham, vi vil gerne være rigtig verdslige, så verden forbliver verden og ikke gøres til Gud. Vi vil gerne have Gud i Himlen og ikke som en del af denne verden.

En af dem, som er gode til at afsløre dem er Monica Papazu, som vi lige har

hørt ved dette landskonvent. I tidsskriftet Tidehverv har hun haft et dobbelt essay om "Eugenik - den ideale menneskehed" - fremragende afsløring! Thomas Kristensen, sognepræst i Hvide Sande, har i Kristeligt Dagblad afsløret, hvor ond denne verdens såkaldte etik er, og hvor megen elendighed, sorg og ulykke, der følger af den. Chr. Braw, theolog, dr., lektor ved Åbo Universitet, forfatter og præst i Sletthög i Småland, Sverige, som også taler ved dette landskonvent, har fremragende afsløret tiden i dens udviklingsoptimisme. Sådan skal vi selv tage del i afsløringen. Vi skal kæmpe på mange fronter.

Ikke alt kristent kan udledes af retfærdiggørelseslæren

En af dem vedrører Fælleserklæringen om retfærdiggørelseslæren. For et par år siden kommenterede jeg den i min formandstale og anbefalede biskopperne ikke at skrive under, fordi der stadig manglede lidt i, at parterne var enige. Jeg ville gerne, at man forhandlede videre, så der opnåedes større enighed. Det har man så gjort, og der er kommet en tredje udgave af fælleserklæringen, hvor man har nærmet sig hinanden yderligere. Man har nærmet sig hinanden så meget, at det er blevet sværere for modstanderne af forsoning mellem vore kirker at finde noget, som man kan have sin modstand i. Derfor har man opfundet følgende indvending:

Som bekendt er retfærdiggørelseslæren for den lutherske kirke den artikel, som kirken står og falder med. Nu er begge parter i denne tredje udgave af fælleserklæringen blevet enige om, at "den er et uopgiveligt kriterium, som til

stadighed tjener til at orientere al lære og praksis i vore kirker mod Kristus". Herudover fremhæver lutheranerne "dette kriteriums enestående betydning", mens katolikkerne "opfatter sig som forpligtet på flere kriterier". Kritikerne (Leif Grane og Bertil Wiberg) hævder nu, at man har svigtet det lutherske princip, fordi man godtager, at katolikkerne er forpligtet på flere kriterier, hvad man ikke burde gøre, når retfærdiggørelseslæren er et kriterium med en enestående betydning.

Her er det virkelig, det kniber med logikken! Et kriterium mister jo ikke sin uopgivelige og enestående betydning, fordi der også er andre kriterier. Enestående er jo ikke det samme som alenestående. Vil kritikerne i virkeligheden gøre læren om retfærdiggørelse til kristendommens eneste princip, et abstrakt princip, hvorudfra alt i kristendommen kan udledes? Nej, kristendom er ikke noget princip, heller ikke den artikel, som kirken står og falder med. Kristendom er åbenbaring, og åbenbaringen er mangfoldig. Der er virkelig andet, som uopgiveligt hører med til kristendommen, og som ikke bare kan udledes af retfærdiggørelseslæren. Hvad med sakramenterne og embedet? Gør man retfærdiggørelseslæren til et princip, det eneste, som alt skal udledes fra, får man noget, der ligner konfessionsløs vækkelsesfromhed uden kirke-, sakraments- og embedsforståelse, og det kan jeg godt forstå, at katolikkerne ikke vil gå med til. Igen - her er denne verden atter på spil, nu i skikkelse af afhistorisering og ideologisering af kristendommen - sådan som alt i denne æon bliver gjort uhistorisk og ideologisk. En kristendom, der som eneste punkt på programmet har "retfærdiggørelse ved

tro" kan mægtig godt accepteres af "denne verden". Det kan der spindes en lang ende på, og er fuldstændig uforpligtende. Det er jo denne dæmoniske forståelse af retfærdiggørelsen, som biskopperne benytter sig af, når de hævder, at "en gudstjenestelig markering af indgåelse af registreret partnerskab" ikke strider mod retfærdiggørelseslæren i CA, art. 4. Bare det ikke strider mod art. 4, er det gedigen kristendom! Netop her afslører de sig selv, at de er hoppet af vognen og gået over sporet til den anden perron.

Denne kritik af fælleserklæringen viser, at når man ikke har andet at indvende, så er tiden virkelig kommet til at godkende den!

Biskopperne har valgt forkert side!

Homofili-sagen skal jeg ikke opholde mig meget ved. Den er jo så kendt og så debatteret, at der snart ikke kan siges noget nyt. Blot vil jeg sige, at skulle man alligevel tage biskopperne på ordet og argumentere ud fra artikel 4 i CA, så forudsætter denne artikel med sin tale om syndernes forladelse, at der er noget, som hedder synd, og at det består i et totalt ændret forhold til Gud, som viser sig i ulydighed mod Gud og hans bud (art. 2). Desuden skal art. 4 også ses i sammenhæng med art. 6 "Om den nye lydighed". Derfor står homofili i modsætning til art. 4, hvad biskopperne påstod, at det ikke gjorde.

Med hensyn til konsekvenserne af biskoppernes udtalelse den 28. okt. 1997 vedrørende spørgsmålet om kirkelig velsignelse af registreret partnerskab, har vi i FKF været med i "De otte"s svar om de kirkelige konsekvenser. Imidlertid er dette svar noget vattet, men har dog

alligevel fået Karsten Nissen ud af starthullerne. Der er virkelig nogen, som er ømskindede! Jeg tror, denne sag bliver det sidste søm til folkekirkens ligkiste. Det bliver stadig vanskeligere at være i denne kirke. I hvert fald er vore biskopper ikke længere troværdige vejledere, og på efterhånden en hel række punkter er de blevet vildledere, som vi ikke længere kan benytte os af og må advare menighederne imod. Det kan være, de bliver tossede af at høre det - som Kresten Drejergaard - men det er de jo selv ude om. De vil ikke engang diskutere det med os. De dekreterer bare. Er biskopperne virkelig så dårlige teologer, at de ikke engang kan forsvare sig teologisk? Sagen er, at de har valgt forkert side af skellet, og på den side er teologi meningsløs!

Respekt for Herrens egen indstiftelse!

Kvindepræstesagen er et lige så alvorligt problem. Her har man også valgt forkert side - samme side som den vantro verden. Man ejer simpelthen ikke evnen til at se og forstå, at her er der ikke tale om et kvindesagsspørgsmål - det vil verden jo altid gøre det til - til et politisk spørgsmål, - men om et dybt teologisk spørgsmål, om Herrens egen indstiftelse på samme måde som indstiftelse af dåb og nadver. Vel regner vi i vor kirke ikke med embedet som et sakramente - hvorfor gør vi i grunden ikke det? - men det er under alle omstændigheder indstiftet af Vor Herre Jesus Kristus selv og af ham givet en bestemt skikkelse, nemlig mand-kønnet, på samme måde som dåb og nadver har fået sine bestemte skikkelser i vand, brød og vin. Det er en tidsbestemt bestemmelse af vor Herre, som vi er forpligtede på til dommedag. Mange tror,

at det tidsbetingede ophæver Herrens bestemmelser. Det gør det ikke. Det tidsbetingede er det historiske, og det historiske hører sammen med kristendommen som åbenbaring og som inkarnation. Uden det historiske og dermed det tidsbetingede ville kristendommen være en tidløs ideologi.

Nej, til dato er der ikke blevet givet nogen teologisk begrundelse for indførelse af kvindelige præster, og det vil der heller ikke blive i fremtiden. Det ville være det samme som at løse problemet med cirkelns kvadratur. Ethvert forsøg på en teologisk begrundelse for kvindelige præster har blot ført til, at kristendommen skifter side og flytter over på den anden side af skellet, og altså bliver - ikke-kristendom.

Konsekvenserne af indførelsen af kvindelige præster består i, at de ikke kan anerkendes som præster, og at vi stædigt bliver ved med at prædike, skrive og lære om det. Kvindelige præsters tjeneste er at ligne ved lægfolks tjeneste. De er midlertidige administratorer af kirkens embeder, indtil disse kan besættes med præster. At bruge kvindelige præsters præstetjeneste er ulydighed mod Herrens befaling.

Ganske katastrofalt er det, at der nu er damer på kirkens bispestole. De kan godt være stiftschefer, men biskopper er de ikke. Derfor er deres ordinationer ikke gyldige, og de personer, de ordinerer, også mandlige, er ikke rette præster. Man kan nemlig ikke overdrage en fuldmagt, som man ikke selv har fået. Derfor må vi advare menighederne mod at gøre brug af sådanne "præster". I embedsspørgsmålet har man bevidst valgt den forkerte side af skellet - og nyder verdens gunst!

Der er mange andre punkter, hvor vor kirke har allieret sig med den forkerte side - enten udtrykkeligt eller udtalt: i abortsagen, i sagen om vielse af fraskilte, i sagen om nadvervinen, i læren om alles frelse, om forsoningen, om lovens rette brug osv. osv. Jeg kan ikke her komme ind på det alt sammen.

Vi må prædike og lære skellet uden at frygte for verdens dom. Lad dem hyle! Vi vil afsløre, hvor rædselsfulde og onde de doktriner, ideologier og etiske forskrifter er, som denne verden og mange i kirken synes er så pragtfulde. Vi vil hænge dem ud til offentlig beskuelse, til skræk og advarsel for alle! Men forudsætningen herfor er, at vi selv lever i Kristi lys, ikke som uvise, men som vise, der forstår, hvad der er Herrens vilje

"Kirkens Vej"

Som hjælp til denne forudsætning, at leve i Kristi lys, blev "Kirkens Vej" stiftet den 4. oktober 1997 i Herning. Den er en parallel til "Svenska Kyrkans Fria Synod", "Samråd på Kirkens Grund" (SKG) i Norge og "Forward in Faith" i England og kan som sådan betragtes som Den Danske Kirkes Frie Synode. Den er ikke nogen ny forening, heller ikke en ny kirke, men en bevægelse inden for kirken med en kirkelig struktur, som skal sætte den danske kirke i stand til at fungere som det, den allerede er: Jesu Kristi kirke i det danske folk. Hvor folkekirken gennem sine ledere og valgte organer har nedbrudt og demonteret Kristi kirke ved at nedbryde og demontere hans ord og nådemidler, så det bliver stadig vanskeligere at leve i Kristi lys, dér vil "Kirkens Vej" genopbygge disse nådemidler og samle Guds folk og derved indgyde nyt mod.

“Kirkens Vej” repræsenterer heller ikke nogen kirkelig forening eller nogen kirkelig retning. Initiativet til Kirkens Vej” er taget af enkeltpersoner - fortrinsvis, men ikke alle, fra Kirkelig Fornyelse og Kirkelig Samling, fordi disse personer i kirke-, embeds- og sakramentssyn står hinanden meget nær og derfor har mulighed for at kunne handle sammen. Planerne for “Kirkens Vej” har gennem 2 år været forelagt “De otte”, som hver gang har syntes, det var en god idé, og har tilskyndet os til at gå videre. Men ved den konkrete udformning har man holdt sig tilbage og ikke deltaget i arbejdet, og nu hvor “Kirkens Vej” er en realitet, har nogle udtalt, at initiativet da er udmærket, men at det desværre var de forkerte personer, som gjorde det. Hvad der ligger bag en sådan udtalelse er

- foreningsegoisme - “det var ikke vores forening, som startede det. Vi kontrollerer det ikke, og derfor dur det ikke”, og
- manglende forståelse for vor kirkes kirke-, embeds- og sakramentssyn.

På disse sidste punkter er der alt for stor uenighed blandt “De otte” til, at de kan handle sammen. Dette gælder forøvrigt også det såkaldte “Landskonvent” i Børkop. Nogle af “De otte”, men langt fra alle, står på disse punkter ikke langt fra de kredse i folkekirken, som har været med til at nedbryde kirken! Lavkirkelighed og liberalteologi ligger ikke langt fra hinanden! Bibeltroskab påberåber de sig allesammen! Kirken har i dag ikke først og fremmest brug for subjektiv oplevelsesfromhed, men en fromhed, der i lære og ordninger tager den apostolske overlevering alvorlig, den overlevering, som også er skriftligt fikseret i Bibelen,

men er ældre end Bibelen, idet den går tilbage til Kristus selv og hans apostle.

“Kirkens Vej”, der ledes af et landsråd bestående af initiativtagerne, har nu udpeget 5 vejledere (Carl Peder Behrens, Erik Bennetzen, Olav Fog, Flemming Baatz Kristensen og Frederik G. Sørensen), og der vil i fremtiden komme flere til. Disse vejledere skal nu i hver deres område danne regionalråd bestående af lægfolk og præster. Vejlederne skal sammen med regionalrådene hjælpe enkeltpersoner og menigheder, som er kommet i klemme, når de vildledes af deres præst og ikke med god samvittighed kan deltage i gudstjenesten i deres sognekirke. De kan hjælpe med sjælesorg, med at arrangere tilkaldegudstjenester og med at danne valgmenigheder eller frimenigheder.

Dernæst vil “Kirkens Vej” i samarbejde med de andre synodebevægelser i Nordeuropa søge at løse bispe- og ordinationsproblemet. Men først og fremmest vil “Kirkens Vej” - ved at være et troværdigt alternativ til kirkens nuværende ledelse - skabe nyt håb og nyt mod i betrængte kristne, som er ved at opgive ævred. Lægfolket skal vide, at de ikke er glemt, og at der er nogle, som vil gøre noget!

Linköping

Som led i arbejdet for “Kirkens Vej” var Erik Bennetzen og jeg med til det store kirkemøde i Linköping, som biskop Bertil Gärtner indkaldte til den 8. - 9. nov. sidste år. Det var betagende at deltage i dette store møde med op mod 2000 deltagere! Her lykkedes det biskop Gärtner at skabe samling blandt såvel høj- som lavkirkelige i den svenske kirke,

idet man tilsluttede sig skrifterne “Grundten og grænserne”, “Et apostolisk udfordret kirkeliv” og “Vor fælles forpligtelse”. Disse skrifter er gengivet i sidste nr. af “Re-formatio”, hvor jeg også har redegjort for mødet.

Bremen

Som et andet led i arbejdet for “Kirkens Vej” må man se den rejse, som Erik Bennetzen, min kone Gudrun og jeg foretog til Bremen i juni sidste år. Der eksisterer allerede et formaliseret samarbejde mellem synodebevægelserne i Sverige, Norge og England, kaldet “Westminstersynoden”. Det var ved Westminstersynodens generalforsamling i London den 20.-21. september 1996, at professor, biskop Peter Beyerhaus holdt sit foredrag “What the Spirit is Saying to the Churches”, som jeg har oversat og udgivet på Re-formatio’s Forlag med titlen “Vor tids kirkekamp”. Mødet i Bremen var indkaldt af professor Beyerhaus og var tænkt som et debatforum, hvor vi overvejede kirkens muligheder for at overleve i Europa som apostolisk kirke. Vi var enige om, at vi skulle hjælpe hinanden, selv om vi godt vidste, at vore kirkelige muligheder rent juridisk er vidt forskellige i de forskellige lande. Der foregår i øjeblikket et sonderingsarbejde med inddragelse af den polske gammelkatolske kirke i Amerika for at skabe en tredje økumene med et restitueret bispeembede, idet man tager udgangspunkt i den udelte kirkes tid før skismaerne. Skillelinierne i Kristi kirke følger i dag ikke altid konfessionsgrænserne. Hovedskillelinien, som deler alle kirker, også den romerske, går mellem liberalitet og apostolicitet. Det er dér skellet går.

I Bremen blev man enige om at fortsætte samtalerne i 1998, og da Danmark ligger ret centralt i forhold til de deltagende lande, bad man Erik Bennetzen og mig om at arrangere et tilsvarende internationalt møde i Danmark. Det er nu fastsat til den 5.-8. november på Hellig Kors Kloster. Temaet for foredragene og samtalerne bliver “Den apostolske succession”. Der bliver indlæg fra både dansk-norsk-tysk, anglikansk og svensk hold, og spørgsmålet er, om den apostolske succession er mere end en læresuccession, og om den hører til kirkens “esse” (=væsen) eller kun dens “bene esse” (dens gode, men ikke nødvendige væsen).

“Re-formatio” - 40 år

I år kan “Re-formatio” fejre 40 års jubilæum, idet dets første nummer udkom Pinsen 1958. I følge Poul Ulsdal kan man sætte “Den nye højkelighed”s begyndelse til 1956, da Ulsdals kronik “Fra Lindhardt til Barsøe” så dagens lys i Kristeligt Dagblad. Men det var egentlig først med “Re-formatio”, at bevægelsen for alvor blev kendt i offentligheden. “Re-formatio” har siden da med skiftende redaktører været et incitament i den kirkelige debat. Det har været hadet og frygtet, bekæmpet og fortiet. Man påstod, at højkeligheden var farlig. Man lagde alle mulige hindringer i vejen for dens præster, som ikke fik nogen mulighed for at gøre karriere i kirken. Det sørgede man omhyggeligt for! Det viser bevægelsens betydning! I “Re-formatio” har der været mange skarpe, men velbegrundede angreb på vor kirke og dens ledelse. Det har været en rigtig havkat i hyttefadet. Jo, bladet har været hadet, men også respekteret, og uden dette blad havde vores

kirke nok set anderledes ud i dag. Lad os kippe med flaget!

Foreningsanliggender

Rent foreningsmæssigt er året gået som normalt. Der har været afholdt to bestyrelsesmøder siden sidste landskonvent. Sidste sommer var der med god tilslutning familielejre på Hellig Kors Kloster under ledelse af Peter Østerby-Jørgensen, og der har samme sted været afholdt retræte i september under ledelse af Poul Exner. Disse retræter kan stærkt anbefales stressede mennesker! I november fandt det traditionelle Blaahøj-konvent sted med god deltagelse. Næste Blaahøj-konvent, som bliver det sidste inden min pensionering, finder sted d. 4.-5. oktober og vil være præget af mit 40-års præstejubilæum. I Københavns-områ-

det fortsætter det reetablerede præstekonvent med månedlige sammenkomster, og Københavns Vesperring samler ved sine stævner på særlige dage i kirken såvel lægfolk som præster i ganske god mængde.

Alt i alt fortsætter arbejdet, som det altid har gjort. En vældig opmuntring ville det være, hvis vort medlemstal fordobledes! Men - "foragter ej de ringe dage!" . . . "her lavt er alt, og sent det går, som hjertet sidder, hjertet slår", men alligevel . . . "i stilhed virker her Guds Ånd".

Ja, vi tror, at Guds Ånd virker iblandt os. Og vi ved, at Guds Ånd kan gøre underværker! Guds Ånd sætter skellet! Lad os prædike dette skel og bede om, at vi selv er på den rette side af det!

□

TRISHAGION FOR DE DØDE

Efter den amerikansk-antiokenske kirkes ritualbog.

Oversat og bearbejdet af Jais H. Tinglund

Velsignet være vor Gud til alle tider; nu og fra evighed til evighed. Amen.
Hellige Gud, hellige Almægtige, hellige Udødelige: forbarm Dig over os.
Hellige Gud, hellige Almægtige, hellige Udødelige: forbarm Dig over os.
Hellige Gud, hellige Almægtige, hellige Udødelige: forbarm Dig over os.

Ære være Faderen og Sønnen og Helligånden

som i begyndelsen, så nu og altid og i evigheders evighed. Amen.

Hellige Treenighed, forbarm Dig over os. Rens os, o Herre, fra vore synder.
Herre, tilgiv vore misgerninger.

Hellige Gud, besøg os og helbred vore sygdomme for Dit eget navns skyld.

Herre, forbarm Dig. Kristus, forbarm Dig. Herre, forbarm Dig.

Ære være Faderen og Sønnen og Helligånden

som i begyndelsen, så nu og altid og i evigheders evighed. Amen.

Fader vor, Du som er i Himlene!

Helliget worde Dit navn,

komme Dit rige,
ske Din vilje som i Himmelen således også på jorden;
giv os i dag vort daglige brød,
og forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere,
og led os ikke ind i fristelse,
men fri os fra det onde.

Thi Dit er Riget og magten og æren i evighed! Amen.

O Frelser, giv Din tjeners sjæl fred med alle Dine retfærdiges sjæle.

Bevar i Din tjeners sjæl det velsignelsens liv, som er i Dig;

for Du alene er dén, som elsker menneskene.

Du er vor Gud, som nedfør til Dødsriget og løste dem af deres bånd,
som dér blev holdt i fangenskab.

Giv hvile til Din tjeners sjæl.

Ære være Faderen og Sønnen og Helligånden

som i begyndelsen, så nu og altid og i evigheders evighed. Amen.

Forbarm Dig over os, o Herre, efter Din store barmhjertighed.

Lån øre til vor bøn og forbarm Dig.

Herre, forbarm Dig. Kristus, forbarm Dig. Herre, forbarm Dig.

Igen beder vi Dig om hvile for Din tjener _____,

som har taget afsked med dette liv,

at Du vil tilgive ham enhver overtrædelse, bevidst eller ubevidst.

Herre, forbarm Dig. Kristus, forbarm Dig. Herre, forbarm Dig.

Lad os bede Kristus, vor udødelige Konge og Gud,

om Guds nåde, Himmels rige og forladelse af alle synder,

at Herren Gud vil genoprette hans sjæl, hvor de retfærdige hviler:

Herre, forbarm Dig. Kristus, forbarm Dig. Herre, forbarm Dig.

O Gud, som har overvundet døden

og gjort Djævelen magtesløs og bragt liv til verden.

Giv Din tjener _____ hvile hos Dig i Din herlighed,

hvor al sygdom, sorg og smerte er overvundet og tilintetgjort.

Tilgiv ham enhver synd, han har begået, i tanke, ord eller gerning;

for Du er god og elsker menneskene.

Herre, forbarm Dig. Kristus, forbarm Dig. Herre, forbarm Dig.

For der er intet menneske, som ikke synder, og Du alene er uden synd,

og Din retfærdighed er fra evighed til evighed,

og Din lov er sandhed.

Herre, forbarm Dig. Kristus, forbarm Dig. Herre, forbarm Dig.

For Du er Opstandelsen og Livet

og Din bortdragne tjeners fred og hvile, Kristus, vor Gud,

og til Dig giver vi al ære sammen med Din Fader, som er fra evighed,

og Din alhellige og gode og livgivende Ånd, nu og i al evighed.

Herre, forbarm Dig. Kristus, forbarm Dig. Herre, forbarm Dig.

Al ære være Dig, o Kristus, vor Gud og vort håb, al ære være Dig.
*Ære være Faderen og Sønnen og Helligånden
som i begyndelsen, så nu og altid og i evigheds evighed. Amen.*
Kristus, vor eneste sande Gud, hersker over levende og døde,
tage vare på sin tjener _____ i sine evige boliger,
Han regne ham med blandt sine retfærdige
og forbarme sig over os alle. Amen.

PILGRIM OG HELGEN

af pastor Terje Tønnessen, Norge
Lettere fordansket af Knud Christensen

Den hellige Birgitta (1303-73) er en af middelalderens mest markante og sammensatte skandinaviske kvindeskikkelser. I 1384 blev hendes kloster i Vadstena indviet, og i 1391 blev hun kanoniseret og helgenkåret af paven i Rom. Hendes slægt hørte til blandt Sveriges højadel, og både genetisk og kulturelt lå alt til rette for hende, så hun kunne blive en typisk overklassekvinde, præget af arrogance og rigdom. At det ikke gik således, vidner en kompleks Birgittalitteratur om.

Birgittas adelige baggrund i lagmandshjemmet på gården Finsta uden for Uppsala kunne have givet hende et behageligt overklasseliv. Slægten var rig, kultiveret, men også from. Faderen var dommer, og juridisk tænkning og sprog var en del af opvæksten. I 1314 dør moderen, og Birgitta bliver fosterdatter hos moderens søster i Aspenäs i 2 år. Imod sin vilje bliver Birgitta i 1316 gift med Ulf Gudmarsson og bor så i 28 år i Ulvåsa, hvor hun føder 8 børn, 4 drenge og 4 piger. Hendes ungpigedrøm var - noget

som ikke var usædvanligt for fromme piger på den tid - at gå i kloster. Hun følte sig nærmest krænkelse af faderen, da hun imod sin vilje blev tvunget til at gifte sig. Ulf var også dommer, og ægteparret havde konflikter både om seksuel afholdenhed og om deres børns giftermål. I 1344 dør Ulf. Birgitta har da været gift i 28 år og skal leve de næste 29 år som enke. Blandt Birgitta-forskerne er der uenighed, om Birgitta foretog en valfart til Nidaros, men det er sikkert, at hun og Ulf drog på valfart til Santiago de Compostela i Spanien i 1341-42. Efter Ulfs død i 1344 begynder Birgitta at få regelmæssige åbenbaringer og visioner. Hendes himmelske åbenbaringer, *Revelationes Celestes*, omfatter 4 store oktavbind med en stofmængde på 1400 sider. De er oprindeligt nedskrevet på svensk og siden oversat til latin af hendes skriftefædre og teologiske medhjælpere. Det år, hun bliver enke, fordeler hun sit jordiske gods og bliver det, som er det inderste i hendes væsen: en

pilgrim. Hun får en kaldelsesvision, der får hende til at gå ind i en profetisk revserolle, både over for svenskerkongen Magnus og ikke mindst over for det pavelige forfald og den kirkelige dekadence, som udfolder sig uimodsagt flere steder. Birgittas jordiske liv falder sammen med pavens såkaldte babyloniske fangenskab, da pavehoffet (ja, for det var et hof) befandt sig i Avignon i Frankrig (1305-77). I denne periode blev det episkopale hierarki stærkt frankiseret, hvilket kom til udtryk derved, at af 134 kardinaler var 111 franskmænd i denne periode mellem 1305-77. Birgitta revsede strengt pavehoffets dekadence og umoral. Skønt overklassekvinde brugte hun et uforsonligt sprog og var nådeløs i sin omtale af politisk og kirkelig magtmisbrug og ligegyldighed. Hendes juridiske barndoms-miljø havde givet hende sans for det sags-orienterede, præcise sprog, noget hun vidste at bruge både over for den svenske konge Magnus og de forskellige paver. Svensk adel havde, både ideologisk og historisk, grund til at være i opposition til kongemagten, men Birgittas revselse havde en moralsk, åndelig og teologisk dimension.

I 1345 får Birgitta en kaldelsesvision, i hvilken Kristus åbenbarer sig for hende og overleverer hende klosterregelen, *Regula Salvatoris*, som består af 31 artikler. Resten af livet understreger Birgitta, at disse regler er dikteret direkte af Kristus. Hun vil bygge et kloster til Marias ære, et såkaldt dobbeltkloster, som

primært er for kvinder, men på grund af messefejring og anden sakramentsforvaltning må der være ordinerede mænd i nærheden. Men det var vanskeligt at oprette nye ordner. Laterankonciliet i 1215 og Lyonkonciliet i 1275 havde nemlig forbudt oprettelse af flere nonne- og munkeordner. Det, man ved kurien kunne tænke sig, var, at Birgittas orden blev underordnet en allerede eksisterende orden. Samme år, som Birgitta får dikteret sine *Regula Salvatoris* (1345), får hun en storslået gave af kongen, Magnus Eriksson, nemlig Vadstena Slot. På trods af den kongelige gave bliver hun involveret i striden om krigen mellem England og Frankrig, og om hvordan korstogene skal organiseres og iværksættes. Hun kommer med politiske udspil på højeste plan, men trækkes samtidig stærkt i kontemplativ retning. To af hendes sønner dør, de andre børn er enten i solide ægteskaber eller i kloster. Hun bekymrer sig meget for børnene og beder til Gud om, at de ikke må synde. Hun udsender strenge politiske budskaber, men eksistentielt og af længsel er hun en pilgrim, som søger både det kontemplative og det meditative, men også det rastløse, det profetiske. I perioden 1349-73 er hun i Italien, det meste af tiden i Rom. På vejen til Rom i 1349 rejser hun igennem Milano og bliver voldsomt skuffet over Milanos ærkebiskop, Giovanni Visconti, som på enhver måde lever et verdsligt liv. Da hun kommer til Rom, møder hun for-

fald og dekadence, pest og jord-skælv. I 1349 bor der 30000 mennesker i Rom, og paven befinder sig i Avignon. En pavelig legat er ganske vist i Rom, men han beskæftiger sig mest med absolutioner, aflad og ekskommunikationer. I 5 år bor Birgitta i kardinal Hugo de Beauforts palads, men i de sidste 19 år i et hus hun får af en god veninde, Francesca Papazuri, i nærheden af Campo dei Fiori - i dag kendt som Casa di Santa Brigida ved Piazza Farnese. I 1372 foretager Birgitta en pilgrimsfærd til Jerusalem og Betlehem, hvor hun har nye åbenbaringer om inkarnationen, korsfæstelsen og Marias optagelse i Himmelen. I 1373 dør Birgitta i Rom, og i 1374 ankommer hendes kiste til Vadstena. I 1370 var Vadstena blevet godkendt som en underafdeling af Augustins klosterregel, men i 1377 godkendte paven, Gregor XI, klosterstiftelsen i Vadstena som en selvstændig orden, og de reviderede Regula Salvatoris blev godkendt i 1379. I 1384 indvies klosteret, og de første nonner indvies, og de første præster bliver ordineret. Ifølge Regula skulle klosteret bestå af 60 kvinder, 13 præster, 4 diakoner og 8 lægbrødre. Nonnernes abbedisse skulle stå over præsternes generalkonfessor, så kvinderne klatrede helt til tops i klostersamfundet. I Vadstena foregår der en rig udvikling frem til 1450, men reformationen river det ned, i 1545 er det slut, og Vadstena bliver endelig opløst ved en rigsdagsbeslutning i 1595. I midlertid er

der opstået et forgrenet net af Birgittaklostre i andre lande, som ikke i samme grad bliver berørt af reformationen.

I 1391 kanoniseres og helgenkåres den multibegavede og sammensatte svenske adelskvinde. Hun er omdiskuteret og delvis forhadet i sin samtid, og forskerne er uenige i deres vurdering af hendes personlighed og af hendes egenskaber og politiske og teologiske markering. Også forståelsen af hendes 700 åbenbaringer i de 4 bind, som er blevet udgivet, er omdiskuteret, både hvad angår deres litterære værdi, genre og indhold. Men noget kan man sige. Hun er præget af en mariansk fromhed, og Guds moder, Maria, taler til hende og åbenbarer sig meget ofte for hende. Hun er passionscentreret, og det vil sige, at Kristi lidelser betyder meget for hendes spiritualitet. Lydighed og ydmyghed er åndelige idealer, som holdes højt, både i Regula Salvatoris og i hendes eget liv. Disse ideale dyder kommer ofte i konflikt med det, hun lærte i barndommen, hvor der var en tendens til adelig stands-arrogance og slægtsbevidsthed. Men hun opfatter sig selv som både "sponsa et canale" - som Kristi sponsa (brud) og Kristi canale (kanal/talerør). Som Kristi brud blev hun trukket mod det kontemplative og meditative klosterliv. Som Kristi talerør blev hun reversen og den profetiske røst i sin samtid, som nådeløst påpegede både det politiske livs og kleresiets sækularisering, dekadence og for-

fald. Hun var begavet, uden frygt og sammensat, og hun viser os, at Guds helgener ikke har levet et ukompliseret liv. Helgenspiritualitet er en inkarnatorisk, mariansk, sakramental spiritualitet, hvor Kristus har det første og det sidste ord. Modernitetens splittethed finder vi også i Birgittas liv. Men når splittetheden forsones og forenes i Kristus, bliver livet alligevel helt og -

ved Guds nåde - helligt. Den birgittinske spiritualitet føler sig ikke helt hjemme noget sted på jorden - men er samtidig bundet til og forpligtet på denne jord. Spiritualiteten er en pilgrims; den rastløse og ofte splittede pilgrims spiritualitet, som overgiver alt til Kristus. Af en sådan spiritualitet kommer der helgener.

DEN NYE KATOLSKE MESSE OPLEVET AF EN HØJKIRKELIG

I

af pastor emeritus Poul Ulsdal, Esbjerg

For snart to år siden var jeg til et møde, hvor en IM-præst var bedt om at tale om gudstjenesten. Han gjorde det rigtig pænt, havde bl.a. lavet nogle fotokopier, hvor Folkekirkens højmesse (før 1992-ritualet!) var stillet parallelt med Romermessen. Da jeg ikke ville genere den udmærkede taler, nøjedes jeg med i et brev at oplyse ham om, at der allerede i 1969 var kommet en ny Romermesse.

Det er den sidste begivenhed, der har fået mig til at forsøge at skildre, hvordan jeg oplever den "nye Romermesse" i min nærmestliggende kirke, Sct. Nicolai Kirke i Esbjerg. Jeg besøger denne kirke af og til, f.eks. når der er familiegudstjeneste i min egen kirke; den slags går gerne mere eller mindre "i fisk".

I årenes løb har jeg hørt mange fine prædikener af den katolske og karismatiske præst Lars Messerschmidt, der nu desværre er blevet forflyttet.

Man kan roligt sige, at hvis man fulgte den før omtalte præsts eksempel, men nu stillede min sognekirkes 92-messe over for Romerkirkens 69-messe, ville man se en langt større overensstemmelse. Sammenligningen får mig til at bekende, at jeg aldrig - som adskillige andre - er blevet imponeret af den katolske kirkes "pragt". Det var snarere den såkaldte "stille messe", der med sin realisme gjorde indtryk på mig. Noget lignende gælder mit forhold til Romermessen i dag, der ikke er nær så "prægtig" som 92-messen i min sognekirke! I længere

perioder har "min" katolske kirke på grund af manglende organist klaret sig uden orgel. Der synges normalt kun tre danske salmer foruden en på vietnamesisk, og valget af salmer er alt andet end inspirerende, selv om de ofte er kendt fra Den danske Salmebog. Men menigheden, der normalt fylder kirken helt og for størstedelen består af vietnamesere, synger forbavsende godt med på alle de liturgiske led.

Her synes man ikke at kende det fænomen, som mange danske høj-kirkelige præster har kendt - med pastor C.B. Hansens rammende udtryk "de dovne degne". D.v.s. dem, der så venligt forsikrer præsten om, at det eller det kan menigheden her ikke klare. I et af mine nabosogne havde man lige siden 1912 opgivet at få menigheden lært at synge "Hosianna i det højeste", så præsten reciterede ordene selv.

Det følgende er ikke skrevet på grundlag af lærde studier, men kun ved at følge messens gang, som den findes i salmebogen "Lovsang", der udkom i 1982. Det egentlige "missale" kommer vist først på dansk engang i dette år; hidtil har man klaret sig med forskellige ringbind.

Pudsigt nok har man ikke villet besvære menigheden med ordet "introitus"; orglets "præludium" nævnes heller ikke! Præst og messetjenere går blot ind, medens man synger "indgangssalmen". I denne kirke er der altid to lysbærere samt en, der bærer "messebogen". Præ-

sten bærer ikke kalk og disk, som mange højkirkelige præster "har lært sig". Disse ting står på en afsats til højre for alteret. Det er angivet, at "de medvirkende" gør en knæbøjning foran alteret, hvad der forekommer lidt mærkeligt, da det kun drejer sig om et bord med tilfældigt anbragte lys og blomster og uden noget krucifiks. Det hænger højt oppe under loftet; det opbevarede sakramente findes i et skab et godt stykke til højre i kirken.

Dette virker ikke særlig logisk. Helt groteskt oplevede jeg "de nye vinde fra Rom" for en snes år siden ved en såkaldt "familiemesse" i en ret ny katolsk kirke i Lyngby. Der var stadig et oprindeligt, men nu ubenyttet højalter, idet der foran koret var anbragt et stort træbord med stolpeben. Men i dagens anledning var dette alt for "hierarkisk", så skolebørn i selve messens indledning under megen støj kom slæbende med et par skoleborde. Andre børn fik ved hjælp af præstens mange gebærder dækket "Herrens bord" med dug, lys og blomster. Prædiken var nærmest indholdsløs, og man sang et eller andet i lighed med "Gud er lige så stærk som Tarzan". Hvornår konsekrationen, indvielsen fandt sted, var det svært at opfatte på grund af forkortelser i teksten og den megen støj; men det myldrede med små og store "kommunikanter".

I Sct. Nicolai i Esbjerg går det dog altid pænt til. Ifølge "Lovsang" sætter præsten og messetjenere sig

straks på en stenbænk langs væggen. Hvordan mon de gamle messeklæder holder til det? - Den gamle "trinbøn" er helt forsvundet. Temmelig længe før jeg opdagede, at jeg var højkirkelig, havde jeg skrevet denne bøn af i dens enkleste skikkelse og følte stor berigelse ved at benytte den som "stillebøn" under orglets præludium. Senere lærte en del højkirkelige præster og lægfolk sig med besvær at bede den som vekselbøn, da det dengang var romersk skik. Jeg har selv været med til at angive det i den lille "Messevejledning for præster", der udkom i 1960; den står selvfølgelig også i den flotte "Dansk Messebog". Jeg er dog altid sluppet for at skulle lære sådanne "fine" ting - og andet lignende som f. eks. det med røgelse. Ved sådanne lejligheder er jeg aldrig nået højere end til at være prædikant!

Efter indgangssalmen indleder præsten med "I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn" samt et korstegn. Sådant har mange højkirkelige præster ofte indledt deres prædiken; men denne "bøn" er i dag nærmest blevet erobret af mange lavkirkelige præster, der generer sig for at bede en såkaldt "fri bøn" på det sted! Den klassiske hilsen "Herren være med jer" er nu sat nederst i forhold til to alternative apostolske hilsener, som hos os bruges ved andre lejligheder som f.eks. ved vielse eller begravelse.

Straks efter denne indgangshilsen angiver "Lovsang", at nu skal præsten, diakonen eller en messetjener

"i få ord forklare meningen med dagens messe". Hvordan vil man begrænse den slags til "få ord"? Svenske præster har forlængst sukket over, hvordan dette er smittet fra Rom og ofte blevet en masse overflødig præste-snak, som det også er kendt fra frikirkerne, eller som man kan sidde og krumme tæer over under formandens velkomst til et møde i missionshuse og forsamlingshuse. I en af min bys kirker starter præsten med at sige: "Velkommen til gudstjeneste i NN kirke. Herren være med jer". Der skal ikke megen fantasi til at forestille sig, hvad det kan blive til. F. eks. "i dette dejlige sommervejr" eller "Skønt vi ikke er så mange i dag på grund af det dårlige vejr". Her er der mulighed for megen såkaldt "folkelighed" - desværre autoriseret af Rom.

Nu kommer der igen tre valgmuligheder, denne gang med hensyn til en fælles syndsbevidsthed og nådetilsigelse samt en fjerde, der dog ikke er obligatorisk! Det er det såkaldte "Kyrie eleison", men er kun på dansk og 6-foldigt. Det får mig til at føle en vis tilfredshed over, at jeg aldrig har forsøgt at plage mine menigheder med den græske form, selv om den dog står i Den danske Salmebog. I Messevejledningen sørgede jeg også for, at det blev den danske form, men måtte senere finde mig i, at i et restoplag blev den græske form klæbet ovenpå! I "Dansk Messebog" er kun angivet den græske form, 6- eller 9-foldigt.

I visse meget tidlige forsøg på restaurering af en "evangelisk messe" har man gjort noget i retning af "Lovsang". Der skulle være en synds-bekendelse i forbindelse med Kyriet samt en nådestilsigelse efterfulgt af Gloria. Her skar "den nye højkirkelighed" i de fleste lande vist igen-nem og nøjedes med Kyrie og Glo-ria, som på en eller anden måde skulle dække det hele. Det er vist theologisk korrekt, at det bibelske "Herre, forbarm dig" næsten altid også drejer sig om al jordisk nød, ikke blot synden. Tilsvarende bety-der Gloria mere end en lovsang for nåden, men lovsangen for inkar-nationen julenat - og dermed den omfattende lovsang for frelsen i Kristus. Dette kommer ikke til-strækkelig tydeligt frem, når man som i Folkekirken lader det store Gloria, også kaldet Laudamus, er-statte af et enkelt vers af gendigt-ningen "Aleneste Gud i Himmerig". Brugte man alle versene, gik det bedre an; men det føles gerne for tungt. Præsterne bør ved forskellige lejligheder nævne Kyrie og Gloria i deres prædiken - især det sidste led, som det umiddelbart er vanske-ligere at forstå meningen med.

Eller springe ud i det og lære menigheden at synge den vidunder-lige lovsang, det hele Gloria; så vokser forståelsen af sig selv! I Sct. Nicolai synger de mange vietna-mesere det flot - uden orgelledsa-gelse. I Virring kirke, hvor dansk højkirkelighed har oplevet så meget rigt, var jeg skuffet over, at vi al-drig indførte dette Gloria. Det er

vist først i de seneste år, at vi er begyndt at synge det ved højkirke-lige stævner.

Efter Gloria kommer "dagens bøn". Det virker pudsigt, at Romerkirken i sin iver for at imødekomme mo-derne overfladisk kritik også har afskaffet ord som "kollekt", "lektie", "epistel" - men dog bevaret ordet "evangelium". Om de gamle kollek-ter, som vi plejer at kalde "missale-kollekterne", er blevet modernisere-de, er jeg ikke klar over. De er i hvert fald meget korte, så korte, at jeg som præst næsten aldrig har brugt dem. De reformatoriske kol-lekter står for mig stadig som de lødigste. Dem oplever jeg i min sognekirke hveranden søndag, så jeg den følgende søndag kan sammen-ligne dem med den anden præsts brug af Alterbogens helt umulige moderne bønner.

Den samme søndag oplever jeg desværre også den nye brug af en "lektie" fra Det gamle Testamente, en skik som evangeliske kirker har overtaget fra Romerkirkens nye messe, her blot kaldet "1.læsning". I mine øjne er den - trods pavens autoritet - en misforståelse. Man har sagt, at den skulle øge menig-hedens kendskab til Det gamle Testamente; men disse korte læse-stykker kan jo ikke engang tælles i promiller af denne bog. "For kirke-fremmedes skyld" udelader man ord som kollekt, lektie og epistel, men starter læsningen med en ofte helt fremmed og ofte selv for kirkevante ubegribelig tekst, da ingen endnu kender en mulig sammenhæng med

de følgende læsninger. I Folkekir-ken er det endnu værre, da denne læsning ofte efterfølges af dåb og den påfølgende udvandring af mås-ke tre fjerdedele af kirkegængerne, så de ikke hører *andet* end denne så fremmedartede tekst. Hvor var den gamle danske ordning dog langt mere rimelig, når epistlen blot visse søndage erstattedes af en lek-tie fra Det gamle Testamente. Hos "min" sognepræst er der aldrig me-re end to læsninger, begge fra al-teret; men undertiden skifter han epistellæsningen ud med en GT-læsning, hvis denne læsning virkelig giver en klar mening den bestemte søndag. I en kirke et sted oplevede jeg en søndag, hvor der var en klar forbindelse mellem de to første læsninger, at præsten efter GT-læs-ningen fortsatte med "Og apostelen Paulus skriver.." Det virkede helt selvfølgelig, og man slap for at skulle synge en salme som "fyld" mellem de to læsninger. At man som i 92-ritualet normalt synger trosbekendelsen efter epistlen - altså helt uden forbindelse med evangeliet - er en utrolig nyskabel-se. Den gamle danske ordning at bekende troen *efter* evangeliet, giver da mening: ja dette vil vi tro! Den gamle "Grundtvigske" ordning at bekende troen på prædikestolen inden oplæsning af evangeliet gav

dog også en vis mening: det er i denne tro, evangeliet skal høres og prædikes! Men ordningen i "Lov-sang" og nu i flere evangeliske kir-ker, at trosbekendelsen, menighe-dens Credo, kommer *efter* prædi-kenen er dog den helt selvfølgelige. Den bør afprøves ved alle højkirke-lige stævner og så ofte som muligt ved andre lejligheder. 92-ritualet giver netop plads til forskellige muligheder på andre områder.

Ifølge "Lovsang" kan det ikke ses, at præsten stille beder "Missalets" bibelske vers til Introitus, Graduale, Offertorium o.s.v., som er angivet som mulighed i "Messevejledning for præster", og hvis tekst findes i "Dansk Messebog". Undertiden læser præsten højt gradual-verset i forbindelse med afsyngelse af Halle-luja før evangeliets oplæsning; men ikke alle gør det. Messen angives bestående af tre dele: Indledning, Ordets liturgi og Eukaristien. Un-der det sidste afsnit er der enkelte steder nogle bønner, hvor præsten selv kan vælge, om han vil bede dem højt eller stille. Det er i øvrigt en mærkelig inddeling, da hele Messen ellers gerne bliver kaldt Eukaristien. Ordet, der jo betyder "taksigelse", gælder da også salmer-nes lovsang, taksigelsen for evange-liet, ja også kirkens bekendelse er en slags lovsang til Gud.

RETRÆTE

på Hellig Kors Kloster i Lem

fra den 6. september kl. 18,00 til den 9. september om formiddagen.

Nærmere oplysninger hos pastor Olav Fog, tlf. 75 34 50 61.

En kommentar til den aktuelle folkekirkelige situation

Den 28. oktober 1997 kom biskoppernes foreløbige konklusion på spørgsmålet om kirkelig velsignelse af homoseksuelle par. De otte organisationer bag rapporten »*Kærligheden glæder sig ikke over uretten*« har drøftet biskoppernes konklusion og den folkekirkelige situation, vi ser for os lige nu. Nedenstående kommentar er en foreløbig konklusion på denne drøftelse.

Den aktuelle situation

Biskopperne siger samstemmende *nej til et velsignelsesritual*, men *ja til at imødekomme et ønske om gudstjenestelig markering* af indgåelse af registreret partnerskab. Endvidere understreger de, at to mennesker, der lever i registreret partnerskab, ikke er i modstrid med *den grundlæggende og retningsgivende i folkekirkens evangelisk-lutherske bekendelsesgrundlag om retfærdiggørelse ved tro*.

At biskopperne siger nej til et autoriseret ritual betyder, at der ikke er sået tvivl om folkekirkens bekendelsesgrundlag. Et autoriseret ritual ville heller ikke formelt ændre bekendelsen, men dog være en så tæt afledet tolkning heraf, at det ville gøre det vanskeligt at aflægge præsteløftet uden forbehold. Men glæden over biskoppernes nej til et ritual overskygges af tre alvorlige forhold i konklusionen:

- 1) Ingen i bispekollegiet har hidtil udtrykt den enkle bibelske sandhed, at homoseksuel samliv har Guds ord imod sig. De kan derfor ikke i denne sag kalde til syndsbe kendelse, tilgivelse og lydighed mod Guds vilje. Derved svigter de den grundlæggende forkyndelse af lov og evangelium, som er et bærende element i den reformatoriske hovedartikel om retfærdiggørelse ved tro.
- 2) Et ja til en gudstjenestelig markering er en åbning, som i løbet af ganske få år kan bane vej for et ritual. Selv om biskopperne følger op med præciseringer, der henstiller til eller påbyder præsterne ikke at bruge tilspørgsel og håndspålggelse, vil de ikke kunne forhindre præster i på anden vis at gøre det til en velsignelseslignende handling.

- 3) Det er glædeligt, at biskopperne vil fastholde ordet *ordning* om ægteskabet og vedkender sig *det syn på ægteskabet, som kommer til udtryk i de bibelske skrifter og i den kirkelige tradition*. Bibelen og 2000 års bibeltolkning har forbundet dette ægteskabssyn med et nej til enhver samlivsform løsrevet fra ægteskabet. Men bispekollegiet har ikke fulgt dette nej. Det indebærer, at det kristne syn på ægteskabet anfægtes.

Vi må fastholde, at alle forsøg på kristeligt at legitimere homoseksuelt samliv er i modstrid med Skriftens udsagn. Lige så lidt lader det sig legitimere af læren om retfærdiggørelsen ved tro. Biskopperne har ikke i deres konklusion fulgt det vitale reformatoriske princip, at Skriften alene er rettesnor for kirken. Derved har de i denne sag bragt sig i konflikt med Folkekirkens læregrundlag. Ved således at tilside sætte Skriften som forpligtende rettesnor for kristen lære og livsførelse, prisgiver de menighederne til vilkårlige omtolkninger af troens indhold. Og med deres udtalelse bidrager de til at slå skår i det kirkelige fællesskab på Skriftens grund.

Det lutherske kirkesyn

Vi ønsker ikke at så splid eller indføre en ny tolkning eller praksis i kirken. Vi ønsker blot at bøje os under Bibelens autoritet i lære og livsspørgsmål og fremholde den lutherske lære om lov og evangelium og det lutherske kirkesyn som rettesnor, sådan som det fremgår af det folkekirkelige bekendelsesskrift *Confessio Augustana* (CA).

Her læres, at kirken i egentlig forstand består af dem, som ved troen hører Jesus Kristus til (CA 8). Den er usynlig og genstand for tro. Men kirken er samtidig en synlig størrelse med en historisk fremtræden, nemlig forsamlingen omkring ord og sakrament (CA 7). Vi kan ikke sige, *hvem* der hører til kirken i egentlig forstand, men vi ved, *hvor* denne kirke er. Den er, hvor evangeliet forkyndes rent og sakramenterne forvaltes ret. Til denne kirke hører desuden en række andre kendetegn, som f.eks. nøglemagten, det kirkelige embede, bønnen og korset - foruden den ydre bekendelse og det kristelige liv.

Selv om en ydre ordning omkring tilsyn og nådemiddelforvaltning således hører med til kirkens væsen, er kirken ikke afhængig af ensartethed i skikke og organisationsform, således som der læres i den katolske kirke (CA 7). Af kærlighed forbliver man i kirkens ydre enhed, så langt det er muligt uden at blive ulydig mod Guds ord. Samtidig arbejder man på at reformere dens skikke, hvor de er i åbenlys strid med Guds ord. Hvor dette på reformationstiden førte til et brud med biskopperne og den ydre organisationsform, blev det ikke betragtet som et brud på kirkens enhed.

Vejen frem

Den læremæssige krise i folkekirken er ikke af ny dato. Allerede i Ny Testamente er der mange eksempler på, at troen og bekendelsen bliver modsagt både udefra og fra menighedens egen midte. Når det sker, formaner de, der er tro mod den apostolske overlevering, til ikke straks at bryde ud eller forlade forsamlingen, men til at stå fast og kæmpe for den apostolske tro. Samtidig formaner de til at holde sig fra dem, der lærer eller lever i strid med den apostolske overlevering.

Samme spænding fandtes i Oldkirken. Imod donatisterne (som mente, at sakramenterne virkekraft afhang af forvalterens tro og lære) understregede kirkefædrene, at sakramenterne beholdt deres gyldighed, selv om de blev forvaltet af vranglærere, hyklere eller ugudelige. Men samtidig fastholdt de det klare skel mellem den apostolske tro og afvigelser herfra, idet de tog kampen op mod alle former for kætteri og sekterisme.

Også i reformatorerne kirkekamp fandtes denne sondring. De ønskede ikke at forlade den katolske kirke, men at reformere den. Men samtidig advarede de imod at lytte til de katolske biskoppers vranglære: »Om de lærer eller bestemmer noget mod evangeliet, da har menighederne en befaling fra Gud, som forbyder at adlyde« (CA 28).

Det er dette spor, vi ønsker at følge i den nuværende kirkelige situation. Vi har i rapporten *»Kærligheden glæder sig ikke over uretten«* fremlagt en grundig gennemtænkning af den bibelske forståelse af ægteskab og samliv. Denne tolkning af de bibelske skrifter er af vores bagland og andre dele af det kirkelige landskab blevet genkendt som ægte bibelsk vejledning, og ingen har med bibelteologisk begrundelse kunnet anfægte, at vi i dette spørgsmål står på Guds ords grund efter vor kirkes bekendelse.

- 1) Vi vil derfor fortsat i forkyndelse, sjælesorg og etisk vejledning fastholde og fremholde kirkens oprindelige syn på ægteskab, samliv og velsignelse - i sammenhæng med det menneskesyn og den lære om frelsens vej, som er grundlæggende for kirkens tro. Det vil vi fremholde, ikke som ét blandt flere mulige bibelske svar, men som det svar, man må give, når man ønsker at være tro mod kirkens grundlag i Bibelen og bekendelsen.
- 2) I sammenhæng dermed vil vi i forkyndelse og undervisning konkretisere, hvad næstekærlighed er, så den rummer et nej til at løsrive samliv og seksualitet fra ægteskabet som Guds gode ordening for menneskelivet. Hvor folkekirken rokker ved denne ordening, f.eks. ved at ordinere præster, der lever i homoseksuelt

parforhold eller ved at give rum for legitimering af homoseksuelt samliv i forkyndelse, sjælesorg og nu også ved en offentlig gudstjenestelig markering, vil vi finde det nødvendigt at fremholde, at dette er i modstrid med Guds ord og folkekirkens bekendelsesgrundlag.

- 3) I erkendelse af, at spørgsmålet om en eventuel kirkelig velsignelse af registreret partnerskab angår kirkens fundamentale grundlag og dermed berører det kirkelige fællesskab, må vi ud fra Guds ord opfordre menigheder og kirkelige organisationer til som forkyndere ikke at gøre brug af
 - a) de præster, som i deres civilstand er en levende forkyndelse af, hvad Guds ord advarer imod,
 - b) de præster, som med deres offentlige forkyndelse og evt. gudstjenestelige markering vil fremme denne nye holdning, og
 - c) de biskopper, som med deres ordinationspraksis og offentlige udtalelser er med til at bane vej for en ny praksis i kirken.

Vi er bevidste om, at de kirkelige forhold er forskellige inden for de enkelte stifter, provstier og sognemenigheder. Vi vil ikke gøre os til herrer over hinandens tro eller kirkelige traditioner og vil derfor hverken pålægge eller hindre hinanden i at tage skridt, som kan rummes inden for Bibelens og bekendelsens anvisninger. Af hensyn til den sande enhed på Skriftens grund og ud fra ønsket om at finde farbare veje frem vil vi videreføre vores drøftelse af de kirkelige konsekvenser af Folkekirkens læremæssige krise, og vi vil i samtale med vort bagland gennemtænke de mulige konkrete skridt i Guds ords lys og i bøn om Helligåndens vejledning. Det vil vi gøre i stadig bøn om, at vi selv og vor kirke må blive bevaret på Ordets grund og i sand lydhed mod himlens og jordens Herre.

*Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark,
Luthersk Missionsforening,
Evangelisk Luthersk Missionsforening,
Menighedsfakultetet,
Dansk Bibel Institut,
Kristeligt Forbund for Studerende,
Kirkelig Samling om Bibel og Bekendelse
og Kirkelig Fornyelse
Februar 1998.*

RESERVERET POSTVÆSENET

RE-FORMATIO

udgives af

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Ansvarshavende redaktør:

Sognepræst Knud Christensen,
Kirkegade 9, 3600 Frederikssund.
Telefon 47 31 03 39.

Redaktionsudvalg:

Pastor Poul Ulsdal,
Kirkegade 88, 6700 Esbjerg.
Sognepræst Peter Østerby-Jørgensen,
Galtrup, 7950 Erslev Mors.
Pastor Jais H. Tinglund, Kirkegårdsvej 3,
9640 Farsø.

Ekspedition:

Bladet koster 100 kr. årligt i abonnement,
for studerende 75 kr. årligt. Beløbet indbe-
tales til FKF's kasserer, bogholder Jørgen
Poulsen, Christianshavns Voldgade 43,3th.
1424 København K. Tlf. 31 57 53 16. Post-
giro 2 08 81 42.

Re-formatio's Forlag:

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE's
Forlag, Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330
Brande. Telefon 75 34 50 61.

Fællesskabet

KIRKELIG FORNYELSE

Formand:

Sognepræst Olav Fog, Præstegårdsvej 11,
Blåhøj, 7330 Brande. Tlf. 75 34 50 61.

Bestyrelsen i øvrigt:

Kirketjener Bodil Jensen, Sortemosevej 107,
2730 Herlev.
Sognepræst Bjørn Hansen, Vardegade 14,
2100 København Ø.
Bogholder Jørgen Poulsen, Christianshavns
Voldgade 43,3th., 1424 København K.
Præst Steen Sunesen, Kalmargade 37, 8200
Århus N.

Medlemmer betaler 200 kr. årligt til fælles-
skabet. Dette beløb omfatter også abonне-
ment på Re-formatio. Ægtepar 250 kr.
Studerende og pensionister betaler 125 kr.
for enkeltmedlemskab. Pensionistægtepar 150
kr.

INDHOLD - NR. 3 - AUGUST 1998 - 40. ÅRGANG

<i>Fog, Olav:</i> Formandstale	54
<i>Tinglund, Jais:</i> Trishagion for de døde	62
<i>Tønnessen, Terje:</i> Pilgrim og helgen	64
<i>Ulsdal, Poul:</i> Den nye katolske messe	67
"De oute": En kommentar	72